

Materiały na Radę Miasta

Informacja o działalności Dziennego Domu „Senior – Wigor” w Sławkowie w 2017 roku

Opracowanie: Paweł Szreter

DZIENNY DOM „SENIOR – WIGOR W SŁAWKOWIE | 41-260 SŁAWKÓW UL. KOŚCIELNA 11

**Informacja na sesję Rady Miasta Sławkowa z działalności Dziennego Domu
„Senior – Wigor” w Sławkowie**

WSTĘP. Powstanie, cele, założenia.

Dzienny Dom „Senior – Wigor” w Sławkowie powstał z inicjatywy pracowników Urzędu Miasta i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, ze środków własnych Gminy Sławków, przy wsparciu finansowym Rządowego Programu „Senior-Wigor” (obecnie Senior+).

Powstanie Dziennego Domu „Senior-Wigor” wynika z realizacji postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Sławkowa, w działaniu 1.3.1: utworzenie ośrodka pobytu dziennego dla osób starszych, które jest odpowiedzią na wynikające z analizy swot zagadnienia: brak domu dziennego pobytu dla osób starszych, starzenie się społeczeństwa. Dzienny Dom wpisuje się również w inne cele i działania Strategii. Są to: cel strategiczny 1 Poprawa zdrowia mieszkańców, cel operacyjny 1.2 rozwój współpracy między służbami, działanie 1.4.3 Zachęcanie do udziału w grupach wsparcia (samopomocowych), cel strategiczny 2 przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu w bezpiecznym mieście, cel operacyjny 2.1 poprawa współpracy między instytucjami działającymi na rzecz mieszkańców miasta Sławkowa, działanie 2.1.3 Realizacja projektów ukierunkowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działanie 2.5.1 Propagowanie aktywnych form wypoczynku i rekreacji, działanie 2.5.2 Rozwijanie różnorodności ofert działań kierowanych do mieszkańców. Wpisuje się również w realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 w Działaniu 9.2 dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Działaniu 10.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych. Jest komplementarny z celami i kierunkami działań Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020: - cel strategiczny 3: Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych; Kierunki działań: 3.1. Włączanie osób starszych do działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego 3.2. Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Placówka stanowi odpowiedź na występujące również w Sławkowie niekorzystne procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa. Powstał w roku 2015,

w oparciu o Edycję 2015 Programu, w części dotyczącej wyposażenia Dziennych Domów oraz środki własne Gminy. W 2016, 2017 i bieżącym roku pozyskaliśmy dofinansowanie w ramach Modułu II Programu – dofinansowanie do bieżącej działalności Dziennych Domów. Kwota dotacji w 2016r to: 16.600,- zł, co stanowiło 11,16% wartości zadania, w 2017 odpowiednio: 22.665,11 zł i 15,68%. Zadania zakończono i złożono sprawozdania. W roku 2018 dofinansowanie sięgnie około 30.000 zł.

Sławków jest miejscowością gdzie średni odsetek seniorów wśród reszty populacji jest wyższy niż statystyki krajowe. Wg danych analitycznych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Sławkowa tendencja starzenia się społeczeństwa w mieście jest coraz wyższa i z roku na rok dynamika tego procesu przyspiesza.

Dzienny Dom „Senior – Wigor” w Sławkowie realizuje następujące, wynikające ze statutu, cele: zapewnienie wsparcia seniorom oraz kompensowanie skutków samotności, niesamodzielności i niepełnosprawności, a także propagowanie modelu godnego życia w wieku senioralnym poprzez:

- +przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji osób starszych,
- +opiekę i pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów,
- +zapewnienie aktywności ruchowej, edukacyjnej i kulturalnej,
- +organizowanie działań poświęconych rozwojowi seniorów,
- +ograniczenie skutków niepełnosprawności fizycznej.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym nadrzędnymi celami działalności Dziennego Domu „Senior – Wigor” w Sławkowie są: zapewnienie wsparcia seniorom, kompensowanie skutków samotności, niesamodzielności i niepełnosprawności oraz propagowanie modelu godnego życia w społeczeństwie. Realizowane są one przez: przeciwdziałanie izolacji i marginalizacji osób starszych, ograniczanie skutków niepełnosprawności fizycznej, opiekę i pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów, popularyzację interesujących ich zagadnień, stworzenie warunków sprzyjających samorealizacji, wykorzystanie tkwiącego w uczestnikach potencjału wiedzy i umiejętności, utrzymywanie i rozwijanie sprawności psychofizycznej, mobilizację środowiska lokalnego do współdziałania na rzecz seniorów, działania podejmowane przez Seniorów na rzecz środowiska lokalnego.

W Sławkowie instytucjonalnymi usługami opiekuńczymi objętych jest obecnie około 40 osób, wśród nich są zarówno seniorzy, długotrwale chorzy i niepełnosprawni jak również osoby dotknięte trudnościami życiowymi, które własnymi siłami nie są w stanie zrealizować podstawowych potrzeb życiowych. Usługi opiekuńcze świadczone są w miejscu zamieszkania

osób potrzebujących.

Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w Sławkowie stale rośnie. Wynika to między innymi z faktu wydłużającego się w Polsce życia i rosnącej populacji seniorów, a także z niekorzystnych zjawisk demograficznych. Znajdujące się w sąsiednich miejscowościach placówki zapewniające całodobową opiekę są drogie, co powoduje, że korzysta z nich tylko najbardziej zasobna materialnie grupa osób starszych, często przy pomocy finansowej dzieci. Istnieje zatem duża grupa osób w wieku senioralnym, które nie są objęte pomocą instytucji mogących zapewnić im wsparcie opiekuńcze. W roku 2012 z usług opiekuńczych MOPS w Sławkowie korzystały 33 osoby, w 2017 było ich już około 40.

Dzienny Dom „Senior – Wigor“ w Sławkowie wypełnia lukę w świadczeniu usług wspierających seniorów, zapewniając nie tylko szeroko pojęte usługi opiekuńcze ale również dbając o rozwój uczestników i propagując model godnego życia w wieku senioralnym.

CHARAKTERYSTYKA PLACÓWKI. Zasoby, podstawy działalności.

Dzienny Dom "Senior – Wigor" w Sławkowie mieści się przy ulicy Kościelnej 11, w ścisłym centrum miasta, co ułatwia dostępność obiektu seniorom ze Sławkowa. W budynku mieści się również Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Caritas oraz działająca w ramach MOPS świetlica środowiskowa. Budynek wyposażony jest w windę, która stanowi udogodnienie dla osób, mających trudności w poruszaniu się. W otoczeniu budynku znajdują się również miejsca parkingowe dla niepełnosprawnych, podjazd dla wózków inwalidzkich, itp.

Uczestników do Dziennego Domu kieruje, na drodze decyzji administracyjnej, po rozeznaniu sytuacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławkowie. Część podopiecznych korzysta dodatkowo z innych form pomocy MOPS – u, zarówno usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania jak i innymi świadczeniami z MOPS.

Dzienny Dom "Senior – Wigor" w Sławkowie, jest ośrodkiem wsparcia typu dziennego, świadczy usługi wobec nieaktywnych zawodowo osób powyżej 60 roku życia, w dniach od poniedziałku do piątku, w godzinach 8 – 16. Bieżąca działalność Domu polega na świadczeniu seniorom usług pomocy w czynnościach codziennych, w tym zapewnieniu gorącego posiłku oraz innych usług wspomagających, które są dostosowane do potrzeb uczestników.

Udostępniamy seniorom infrastrukturę pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu, zaktywizowanie seniorów, zaangażowanie ich w działania samopomocowe oraz działalność na rzecz środowiska lokalnego. Naszym zadaniem jest poprawa jakości życia seniorów, zapewnienie im wsparcia dostosowanego do potrzeb, zintegrowanie środowiska

senioralnego, zaangażowanie w życie społeczności lokalnej.

W Domu dysponujemy następującymi salami: pomieszczenie pełniące rolę jadalni i sali spotkań wraz z aneksem kuchennym, wyposażone w stół, krzesła, odpowiednie sprzęty, naczynia i urządzenia umożliwiające przygotowywanie przez seniorów posiłków, sałatek, ciast, etc; pomieszczenie służące zwiększeniu aktywności fizycznej seniorów (na wyposażeniu którego znajdują się rowerki stacjonarne, orbitrek, materace, drobny sprzęt do ćwiczeń, rotory, piłki i maty do ćwiczeń, drabinki, twister, i in.); pomieszczenie pełniące rolę szatni; pomieszczenie klubowe wyposażone w sprzęt rtv i komputer z dostępem do Internetu, biblioteczkę i prasę, gry planszowe, kanapę, fotele, stolik oraz szafę z indywidualnymi szafkami; pomieszczenie do odpoczynku z fotelami przystosowanymi do leżenia; sala do terapii zajęciowej, wyposażona w stół, fotele, komputer z dostępem do Internetu; łazienka przystosowana dla osób niepełnosprawnych, wyposażona w uchwyty, przystosowaną umywalkę; łazienka z prysznicem przystosowanym dla osób niepełnosprawnych (krzeselko i uchwyty) wraz z miejscem na pralkę i sprzęt do prasowania.

Na kadre Dziennego Domu „Senior – Wigor“ w Sławkowie składają się: kierownik, opiekunka osób starszych z uprawnieniami do prowadzenia warsztatów terapii zajęciowej oraz księgowa, pełniąca również obowiązki kadrowej. Pracę w 2017 roku wspierała również wolontariuszka prowadząca warsztaty z decoupage.

Głównym narzędziem w naszej pracy z seniorami jest tworzenie bezpiecznej, przyjaznej, domowej atmosfery. Ciepła atmosfera stwarza możliwość budowania dobrych relacji w grupie seniorów, jak również między uczestnikami a pracownikami, daje poczucie bezpieczeństwa, służy otwieraniu się seniorów. W tej bezpiecznej atmosferze, wśród rówieśników, znajdują wspólne tematy, rozmawiają o podobnych problemach, chorobach, otwierają się na innych, wychodzą z samotności, ze świata ograniczonych relacji. Dzięki temu możliwe jest lepsze ich poznanie, rozeznanie potrzeb, problemów, szukanie mocnych stron, na bazie których dobieramy dla każdego konkretne usługi i formy pomocy. Znalezienie mocnych stron i odpowiednie dobranie zajęć, skutkuje zwiększeniem samooceny i pewności siebie, daje poczucie wiary we własne możliwości. Seniorzy stają się bardziej otwarci na otaczający świat, w tym oferowane przez niego udogodnienia, takie jak nowe technologie i usługi – internet, urządzenia, konta bankowe, itp.

Praca z uczestnikami polega na wielopoziomowym rozwijaniu ich zasobów oraz kompensowaniu negatywnych skutków samotności, chorób i niepełnosprawności.

Motywuujemy seniorów do dbania o zdrowie, wygląd, utrzymanie dobrej kondycji fizycznej, rozwijamy zainteresowania. Jednym słowem poszerzamy możliwości korzystania z różnych aspektów życia, z których na skutek samotności i wieku są wyłączeni.

W realizację celów włączamy możliwie jak najszersze otoczenie podopiecznych: krąg najbliższy – rodzina, przyjaciele; środowiskowy – sąsiedzi, znajomi; lokalny i instytucjonalny – środowisko lokalne, urzędy, placówki kulturalne, edukacyjne, parafie, itp.

Głównymi grupami, świadczonych przez nasz Dom, usług są: usługi socjalne, edukacyjne, kulturalno – oświatowe, aktywności ruchowej, sportowe, rekreacyjne, aktywizujące społecznie, terapii zajęciowej.

W ramach podstawowych usług socjalnych dostarczamy uczestnikom gorący posiłek (drugie danie), kawę, herbatę, ciastko, zdrowe przekąski w postaci owoców i warzyw, soków ze świeżych owoców i warzyw. Prowadzimy również zajęcia kulinarne, będące jednocześnie częścią terapii zajęciowej, podczas których uczestniczki dzielą się swoim dorobkiem kulinarnym. Umożliwiamy uczestnikom korzystanie z kąpeli, robienie prania, suszenia i prasowania odzieży, pościeli, itp. Motywujemy do dbania o własny wizerunek.

Szerzej rozumiane usługi socjalne realizujemy przez pomoc w załatwianiu spraw osobistych życia codziennego, w tym dostępu do świadczeń zdrowotnych, motywujemy do leczenia, umawiamy wizyty lekarskie, pomagamy przepisywać leki, pomagamy w uzyskaniu dofinansowania do środków medycznych. Prowadzimy monitorowanie samopoczucia, wagi i ciśnienia.

Z zakresu usług edukacyjnych prowadzimy: ćwiczenia rozwijające intelektualnie, manualnie, dodatkowo pracujemy nad podniesieniem samooceny i rozwojem zainteresowań. Chętnych uczestników uczymy korzystania z urządzeń będących w posiadaniu placówki, tym z komputera. Nauka obsługi komputera dla uczestników wpleciona jest w ich zainteresowania i zakłada wykorzystywanie np. w poszukiwaniu interesujących artykułów, wzorów do terapii zajęciowej, pogadanek o historii miasta, itd. W ubiegłym roku przeprowadziliśmy serię warsztatów psychologicznych z udziałem seniorów z Klubu Seniora prowadzonych przy Miejskim Ośrodku Kultury. Warsztaty cieszyły się i będą kontynuowane również w tym roku, dla szerszego grona seniorów.

W ramach świadczenia usług kulturalno – oświatowych skupiamy się przede wszystkim na aspektach wspierania i utrzymania sprawności psycho – fizycznej uczestników oraz kompensowaniu negatywnych skutków samotności. Prowadzimy zarówno gry towarzyskie, testy wiedzy, wspólne śpiewanie, jak również oglądanie wybranych programów telewizyjnych, czytanie książek, dyskusowanie o wybranych artykułach, aktualnych wydarzeniach i codzienne

plotkowanie przy kawie i ciastku. W przypadku osób wykazujących deficyty pamięci, prowadzimy codzienne treningi pamięci w oparciu o specjalne zestawy ćwiczeń. Organizujemy wspólne wyjścia na pikniki, grilla, pieczone ziemniaki. Prowadzimy zajęcia kulinarne, będące jednocześnie częścią terapii zajęciowej. Inicjujemy rozmowy na tematy związane z młodością seniorów, tradycjami i lokalną historią, łącząc je z integracją z młodym pokoleniem (spotkania z młodzieżą z Galerii za Sceną nt. stereotypów oraz z Zespołu Szkół o obchodach świąt majowych).

Rozwijając aktywność ruchową mobilizujemy uczestników do zachowania dobrej kondycji fizycznej. Dzięki zakupom sprzętu sportowego i rehabilitacyjnego wspomagamy usprawnienie poszczególnych partii ciała, które na skutek różnych czynników wymagają szczególnej uwagi. Ćwiczenia te obejmują następujące działania: gimnastyka (specjalnie dla uczestników dobrany zestaw ćwiczeń mający na celu ogólne usprawnienie kończyn, mięśni tułowia, ćwiczenie koordynacji ruchowej), nordic walking, spacerzy oraz ćwiczenia na przyrządach – rowerek i orbitrek, rotor, i in.

W ramach usług sportowo – rekreacyjnych wykorzystujemy zakupiony sprzęt sportowy. Motywujemy seniorów do uczestniczenia w grach: piłka, ringo, badminton. Inicjujemy wyjścia na spacerzy, zawody sportowe, itp.

Z usług aktywizacji społecznej motywujemy seniorów do działań samopomocowych, polegających na pomocy pozostałym uczestnikom swoimi umiejętnościami, radą (drobne naprawy, przeróbki ubrań itp). Organizujemy wspólne obchody urodzin uczestników. Prowadzimy również starania zmierzające do budowania i utrzymania prawidłowych relacji i łagodzenia konfliktów w rodzinach Wysyłamy własnoręcznie robione kartki na imieniny, urodziny, z okazji świąt. Organizujemy wspólne wyjścia na imprezy organizowane przez instytucje kultury. Uczestniczymy w świętach narodowych. Dodatkowo prezentujemy wytwory uczestników, m.in. przez wręczanie z okazji Świąt własnoręcznie robionych dekoracji i kartek okolicznościowych.

W ramach terapii zajęciowej prowadzimy zajęcia z papieroplastyki, rękodzieła artystycznego, muzykoterapii, plastyczne. Uczestnicy sami decydują o formach zajęć, które ich interesują. W ramach współpracy z wolontariuszką prowadziliśmy dodatkowe zajęcia z decoupage.

Z pozostałej działalności zapewniamy uczestnikom stały dostęp do niezbędnych artykułów żywności, środków czystości, chemii gospodarczej – zarówno do osobistego użycia (np. mycie, kąpiele, pranie) jak i do utrzymania czystości w Domu.

Współorganizowaliśmy również miejskie obchody Tygodnia Seniora, angażując uczestników w pomoc przy przeprowadzeniu części zadań. W ramach Tygodnia przeprowadziliśmy profilaktyczne badania słuchu, połączone z doradztwem i doborem aparatów słuchowych. Odbyły się również konsultacje lekarskie, badania wysokości poziomu cukru, ciśnienia. Przygotowaliśmy stoiska: zdrowa żywność, naturalne kosmetyki i środki lecznicze oraz Paszporty Zdrowia i Koperty Życia. Seniorzy brali udział również w konkurencjach sportowych, pochodzie w kapeluszach, warsztatach psychologicznych. Zorganizowaliśmy wyjazd do Teatru Zagłębia dla najaktywniejszych seniorów.

We współpracy z Urzędem Marszałkowskim prowadziliśmy akcję propagowania tzw. Kopert Życia oraz Paszportów Zdrowia, ułatwiających zadbanie o zdrowie seniorów i ewentualne interwencje pogotowia ratunkowego.

W zeszłym roku odbywała się również seria warsztatów z policją: mapa bezpieczeństwa, profilaktyka zagrożeń w wieku senioralnym, bezpieczeństwo na drogach, i in. Spotykaliśmy się z fryzjerkami i kosmetyczkami, które dbały o wizerunek seniorów i służyły poradami.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY. Uczestnicy.

Z usług Dziennego Domu „Senior – Wigor” od 2015 roku korzystało 14 osób. Obecnie grupa liczy 10 uczestników. Placówka może zapewnić realizację zadań maksymalnie dla 15 osób. Dwoje w okresie zimowym korzystało z pomocy poza Sławkowem. Jedna przebywała w całodobowej placówce, druga - u rodziny. W ubiegłym roku z działań podejmowanych przez naszą placówkę skorzystało łącznie ponad 60 mieszkańców miasta w wieku senioralnym oraz około 30 w wieku szkolnym, m.in. badania profilaktyczne, warsztaty plastyczne i psychologiczne, Tydzień Seniora, zawody sportowe, spotkania z młodzieżą.

Grupa uczestników jest zróżnicowana pod względem wieku, stopnia sprawności fizycznej i intelektualnej. Przeważającą część stanowią osoby w wieku 80 lat i więcej. Trzy pozostają w rodzinie, pozostałe są samotne.

Poniżej zostało scharakteryzowanych kilkoro uczestników, najważniejsze problemy ich życia codziennego oraz działania podejmowane indywidualnie, dostosowane do ich

specyficznych potrzeb, warunków, sytuacji życiowej. Nie są to działania podstawowe, bo te zostały opisane w poprzedniej sekcji ale charakterystyczne dla danych osób, indywidualnie dopasowane, ze względu na specyficzne potrzeby.

Jedna osoba charakteryzuje się upośledzeniem intelektu, przeszła chorobę nowotworową, która spowodowała komplikacje w postaci otyłości i uszkodzeń układu trawienia. Ma problemy ze sprawnym poruszaniem się, radzeniem sobie z podstawowymi czynnościami życia codziennego, sprawnością manualną. W jej przypadku podejmujemy wysiłek, żeby usprawnić ją fizycznie – szczególnie narządy ruchu - ręce i nogi, zbić wagę. Pracujemy nad przestrzeganiem zaleceń dietetycznych i wypracowaniem nawyków zdrowego odżywiania się, codziennej aktywności ruchowej oraz zachowania higieny osobistej. Stale motywujemy ją i rodzinę do kontroli stanu zdrowia i podejmowania leczenia w przypadku pojawienia się niepokojących objawów. Dodatkowo nasze działania zmierzają do podniesienia jej samooceny, podejmowania różnorodnej aktywności w placówce i w domu. Pracujemy jednocześnie nad utrzymaniem i rozwojem intelektu, w tym podstawowych czynności jak: pisanie, czytanie, podejmowanie wysiłku umysłowego.

Kolejna osoba dotknięta jest skutkami uszkodzeń mózgowych. Dodatkowe problemy związane są ze skutkami ubocznymi zażywanych leków, trwającej depresji oraz zmianami o charakterze demencji. Na skutek naszych obserwacji i działań, objęto ją specjalistyczną opieką lekarską. Nasza praca w jej przypadku skupia się na stopniowym włączaniu w życie towarzyskie, utrzymaniu sprawności fizycznej, w tym przeciwdziałanie przykurczom, rozluźnianie mięśni, ćwiczenia pamięci i motoryki małej.

Następna osoba jest pod stałą opieką kardiologa, ma deficyty słuchu, trudności w poruszaniu się, problemy z utrzymaniem czystości i higieny osobistej wynikające z warunków panujące w domu. W jej przypadku prowadzimy stały monitoring samopoczucia, ciśnienia tętniczego krwi, pomagamy w organizowaniu badań i wizyt lekarskich. Dodatkowo motywujemy do korzystania z prysznicza i możliwości prania. Wyposażyliśmy kabinę prysznicową w dodatkowe uchwyty, żeby zapewnić jej komfort korzystania z kąpieli.

Za sprawą naszych starań innego uczestnika, zdiagnozowano pod kątem chorób układu krążenia i obecnie jest pod stałą opieką lekarską.

U czwórki uczestników prowadzimy okresowe kontrole stanu słuchu oraz konserwację aparatów słuchowych.

Motywuujemy uczestników do wizyt u okulisty, co w jednym przypadku ujawniło początki jaskry a w drugim pozwoliło na wykrycie zaćmy. W przypadku jaskry uczestniczka jest pod stałą opieką okulisty. Zabieg na zaćmę na jedno oko już się odbył, na drugie będzie w 2019r.

Wszyscy panowie wykazują spore zaniedbania pod względem higieny, ubioru i wizerunku, szczególnie ci samotni. Udało się zmotywować ich do regularnego korzystania z kąpielni. Wszyscy panowie korzystają również z pralki. Widoczna jest poprawa wizerunku i stanu higieny. Panowie mają natomiast jasno określone zainteresowania, szczególnie prace ręczne i gry towarzyskie. Trudniej niż panie wchodzą w warsztaty terapii zajęciowej i z wyjątkiem jednego nie biorą udziału w zajęciach plastycznych. Lepiej reagują natomiast na zajęcia klubowe – szachy, karty, gry planszowe. Zaznaczyć należy, że na miarę ich możliwości, widoczna jest poprawa wizerunku, widoczna w dbałości o ubiór i w większości przypadków o higienę osobistą.

Panie z kolei dobrze reagują na prace podczas warsztatów terapii zajęciowej. To je, w głównej mierze, udało się namówić na korzystanie z komputerów, szczególnie z Internetu oraz obsługi podstawowych aplikacji.

Na bieżąco reagujemy na problemy codzienne seniorów. Kierujemy do odpowiednich instytucji, telefonicznie uzyskujemy informacje lub interweniujemy, umawiamy, itp.

W związku z tym, że jeden z uczestników zmarł wprowadzamy kolejny element pracy z seniorami – odwiedziny na cmentarzu. Chcemy dać podopiecznym poczucie, że jesteśmy z nimi w ich problemach, chorobach, radościach i smutkach. Nie zapominamy o nich nawet, kiedy odejdą. Bo jak określiła jedna z uczestniczek, jesteśmy ich „rodziną zastępczą”.

Pawel Sankow